

**Socialistische
Partij**

De SP maakt er werk van

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

**Tweede Kamer
1986**

VOORAF

Voor u ligt het programma van de Socialistiese Partij: 'De SP maakt er werk van'. Het verwoordt een aantal centrale opvattingen van onze partij over hoe de samenleving op een ander, beter spoor terecht kan komen, weg van het heilloze pad dat nu door de grote partijen gevolgd wordt: het overleveren van de maatschappij aan een aantal naamloze en besloten maatschappijen.

Andere ideeën over ekonomies beheer en controle, over aanpak van de massa-werkloosheid en inkomensontwikkeling, afwijkende standpunten over het behoren tot militair-politieke machtsblokken, het geven van ontwikkelingshulp, het benaderen van de gezondheidszorg, het redden van ons milieu.

De Socialistiese Partij is inderdaad anders.

Aan meer van hetzelfde heeft de Nederlandse samenleving geen behoefte.

Teveel lijken politieke partijen al elkaars programma's over te schrijven om maar dicht genoeg bij elkander te blijven. De overeenkomsten tussen het programma van de grootste regerings- en de grootste oppositiepartij spreken wat dit betreft boekdelen over het vaarwater waarin de Nederlandse politiek terecht gekomen is. In de slag om het politieke midden vervagen uitgangspunten als sneeuw voor de zon. Het gaat alleen nog om het meedoen, in het politieke spel, en vooral natuurlijk in de komende regering. Maar regeren is meer dan alleen maar erin zitten. En als regeren vooruitzien is, dan moet je als politieke partijen duidelijke uitgangspunten hebben. Anders wordt er niets anders gedaan dan op de winkel passen.

De Socialistiese Partij zoekt niet het grauwe midden van de politiek op, maar juist die mensen die ook vinden dat het nog steeds fatsoenlijk is in belangrijke kwesties principiële stellingen te betrekken. En we zijn ervan overtuigd dat wanneer een dergelijke politiek eenmaal doorbreekt, hij uiteindelijk perspectief voor heel veel mensen biedt.

Rotterdam, maart 1986

Het programma van de SP is geen oplossing voor alle kwalen. De bedoeling is, om te laten zien dat een andere aanpak van de hedendaagse problemen mogelijk is. Intussen blijft onze koers gericht op een door het volk gedragen socialistiese samenleving.

Nederland is een rijk land met veel mogelijkheden. Toch zijn er een paar honderdduizend jongeren die nooit gewerkt hebben en die zonder maatregelen ook niet aan het werk komen. Voor de maatschappij is de voortdurende werkloosheid een nationale ramp. Het onbehagen over de kleine criminaliteit stijgt. Het vandalisme verbijstert de toeschouwer. Normen vervagen en de samenleving versplintert. Bossen sterven aan milieuvervuiling. En op het gebied van vrede en veiligheid doet Nederland mee aan een heilloze wapenwedloop.

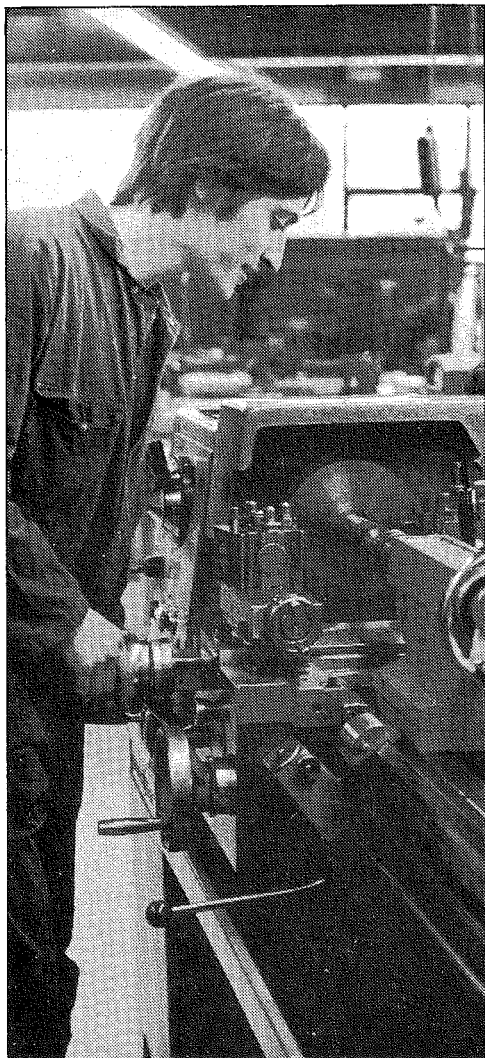
De SP vindt dat deze zaken onmiddellijk aangepakt moeten worden.

De grote partijen hebben inmiddels wat anders aan hun hoofd. De PvdA wil koste wat kost regeren en schuift steeds meer op naar CDA en VVD. Volgens het PvdA-programma zal het beleid van Lubbers niet worden teruggedraaid. En in het ergste geval gaat het helemaal niet meer over beleid. Lubbers heeft al aangekondigd dat het gaat om Lubbers of Den Uyl. De SP vindt dat verkiezingen moeten gaan over de oplossing van de problemen die we genoemd hebben en niet over mannetjes. De verloedering van het verkiezingscirkus naar Amerikaans model is wel het allerlaatste waar we in Nederland behoefte aan hebben.

WERK

Toen de regering Den Uyl/Lubbers in 1973 aantrad waren er 100.000 werklozen. Bij haar afscheid was dit aantal verdubbeld. De regering Van Agt/Wiegel, die zei wel eens even orde op zaken te stellen, verdubbelde opnieuw het aantal werklozen. Van 200.000 naar 400.000. In de korte periode Van Agt/Den Uyl stijgt de werkloosheid sterk om onder het kabinet Lubbers/Van Aardenne uit te komen op ruim 800.000. Weer een verdubbeling sinds Van Agt. Met veel kunst- en vliegwerk is dat cijfer omlaag gedrukt. Zo worden de oudere werklozen boven de 57 jaar niet meer in de cijfers opgenomen. Ook de WAO bevat een deel verborgen werkloosheid. Een aantal vrouwen dat nauwelijks een kans heeft op een baan, meldt zich niet eens meer bij het arbeidsburo. Kennelijk is de overheid, ongeacht de politieke samenstelling, niet in staat om het recht op werk te garanderen.

Deze overheid levert ons uit aan het vrije spel der maatschappelijke krachten. Het bankwezen en de grote bedrijven maken de dienst uit. En die hebben geen belang bij het oplossen van de werkloosheid. Werkloosheid versterkt de positie van de bedrijven ten opzichte van de werknemers. Werknemers die jarenlang ingeleverd hebben voor werk dat niet kwam. Zo is de belofte dat meer winst meer werk zou brengen ook niet uitgekomen. Ook de werktijdverkortung, die notabene door de mensen zelf betaald is, leverde nauwelijks werk op. De herbezetting is minimaal. Bovendien werken steeds meer mensen op korte-termijn-kontrakten, op afroep

of via een uitzendburo. Loonsverhoging en prijskompensatie lijken vergeten begrippen. Zij die nog wel vast werk hebben, werken zich uit de naad. Terwijl het bedrijfsleven profiteert, worden de gevolgen van de werkloosheid opgevangen door de overheid en afgewenteld op werkloze en werkende mensen, op ambtenaren, bejaarden en WAO'ers. Dat is de ijzeren logica van de sociaal-ekonomiese orde. En in de praktijk maakt het dan weinig uit of je door de kat of door de hond gebeten wordt.

In Nederland zijn een miljoen mensen officieel of verborgen werkloos en zij

moeten wachten op de ekonomiese opleving. De programma's van de grote partijen gaan uit van een langdurige opleving. Maar iedereen kan weten dat dit systeem geen konstante evenwichtige ekonomiese groei kent. Het is hollen, stilstaan en achteruitgaan. Bovendien heeft de regering daar nauwelijks greep op.

Maar wij kunnen niet eenvoudig wachten tot de werkloosheid verdwijnt. Ten eerste zal dat niet gebeuren en ten tweede zijn de gevolgen van de massale werkloosheid veel rampzaliger dan algemeen gedacht wordt. Met name de jongeren zijn hiervan de dupe. Zij krijgen geen eerlijke kans. De maatschappij heeft ze als een baksteen laten vallen. Bedrijven maken op grote schaal misbruik van de veel te lage jeugdlonen. Maar al te vaak mogen jongeren hard werken voor een paar grijpstuivers om vervolgens ontslagen te worden als ze ouder worden. Een grote groep laaggeschoolde jongeren heeft nooit gewerkt en zal zonder speciale maatregelen ook niet meer aan het werk komen. Een deel van de jonge generatie heeft het geloof in deze maatschappij verloren, maar mist het politiek bewustzijn om zich in te zetten voor een betere samenleving. Zij nemen alleen wraak. Allerlei normen vervagen en kriminaliteit ligt om de hoek.

Een andere groep werknemers die voorgoed aan de kant geschoven is, bestaat uit 'ouderen'. Als werkloze heb je na je 45e nauwelijks een kans om aan de bak te komen. Toch zit er met name in deze groep veel vak-kennis.

Ongeveer de helft van het werklozenbestand wisselt voortdurend. De andere helft zit vast en ziet geen toekomst. Wanneer het probleem van de massale werkloosheid niet wordt aangepakt en opgelost, zal dat aanleiding zijn tot verloedering en verpaupering van de maatschappij.

De SP vindt dat de overheid eindelijk eens een frontale aanval op de werkloosheid moet openen.

Rampenplan

Na de stormvloed in Zeeland, een nationale ramp, maakten we een Delta-Plan. Ook voor de nationale ramp van de werkloosheid is een plan nodig.

Door de jarenlange bezuinigingen is een giganties achterstallig onderhoud ontstaan. Onderhoud aan gebouwen, wegen en rioleringen is naar de toekomst verschoven. Ook plantsoenen en groen worden verwaarloosd. Terwijl de woningbouwverenigingen voor 30 miljard aan onderhoud hebben liggen. Daarnaast dienen ook de gifbelten onverwijd te worden aangepakt en onschadelijk gemaakt. Er ligt dus enorm veel nuttig en noodzakelijk werk. Plaatselijk, provinciaal, landelijk en bij de woningbouwverenigingen is het achterstallig onderhoud bekend. Na een landelijke inventarisatie kan een meerjarenplan opgesteld worden. Met name voor het inlopen van achterstallig onderhoud zou bij voorkeur een combinatie van oudere werkloze ervaren arbeiders en laaggeschoolde werkloze jongeren ingezet kunnen worden. Voor de financiering van deze plannen zal geput moeten worden uit bestaande fondsen, zowel landelijk, provinciaal, plaatselijk en bij de woningbouwverenigingen. Maar een flinke financiële injectie van de rijksoverheid zal ook nodig zijn. Deze injectie verdient zichzelf deels terug doordat mensen gaan werken en niet meer aangewezen zijn op een uitkering. Anderzijds kan geld gehaald worden uit de miljardenstroom die vandaag nog rechtstreeks naar de bedrijven gaat.

Herbezetting

Tot nu toe heeft de arbeidsduurverkortening voornamelijk winst opgeleverd voor de bedrijven. Vaak moeten dezelfde mensen hetzelfde werk in kortere tijd verrichten en dan ook nog

voor een lager loon. De arbeidsduurverkortening heeft bij lange na niet het werk opgeleverd dat eigenlijk verwacht mocht worden. Bij de meeste werknemers is er dan ook geen enkel enthousiasme meer voor verdere verkortening van de arbeidstijd. Op dit ogenblik is verdere arbeidstijdverkortening naar de mening van de SP slechts mogelijk zonder inleveren van koopkracht en met 100 procent herbezetting. In een aantal gevallen zelfs meer dan 100 procent. Met name daar waar veel overwerk is, dan wel uitzendkrachten worden ingezet.

Investeren

Nederland is nog lang niet af. Wij hebben een goed ontwikkelde infrastructuur. Wegen, spoorwegen, zakelijke dienstverlening enz. Maar we moeten vooruit. Met name met behulp van moderne technieken. De overheid moet investeren in de toekomst. Op het gebied van telekommunikatie, biotechniek en computers.

De overheidsinvesteringen zijn de laatste jaren sterk achteruit gegaan. Bij TNO, de hogescholen en de universiteiten is enorm veel kennis aanwezig die maatschappelijk nuttig en toepasbaar is. Een en ander kan via partikulier initiatief pas dan van de grond komen als het bewijsbaar rendement oplevert. Banken lenen pas aan starters als ze zichzelf bewezen hebben. De uitvoering van een goed idee sneuvelt vaak al in de beginfase bij gebrek aan geld. Een financieel meerderheidsbelang van de overheid bij kansrijke initiatieven is belangrijk. Ten eerste omdat zodoende initiatieven het produktiestadium bereiken. Ten tweede is de meest vooruitstrevende technologie dan in handen van de overheid.

Greep op de economie

We leven in een rijk land. Met een hoog ontwikkelde technologie en een goede infrastructuur. Onze land- en tuinbouw is over de hele wereld bekend evenals onze waterbouwtechnieken. De handelsbalans is zeer positief. We hebben grote voorraden energie en de grootste haven van de wereld. De bedrijven leggen vele miljarden opzij. Nederland beschikt ook over de rijkdom van opgeleide arbeidskrachten om de hele machine-rie te laten draaien. Nederland is rijk, maar de overheid is arm. Maar onze noodlijdende overheid geeft wel vele miljarden weg aan bedrijven. Onze noodlijdende overheid laat zich door diezelfde brave bedrijven voor miljarden flessen als het om de vennootschapsbelasting gaat. Diezelfde noodlijdende overheid verhoogt jaarlijks de defensielasten.

Feitelijk maken de grote economiese machten de dienst uit in dit land. De politieke wil ontbreekt om daar wat aan te veranderen. De grote politieke

partijen spelen het spelletje gewoon mee.

De SP is van mening dat politieke macht nodig is om greep te krijgen op de economiese machten. Vandaag worden de mensen gebruikt ten behoeve van het kapitaal. De SP wil het kapitaal gebruiken ten behoeve van de mensen. Dat is socialisme en dat is het uiteindelijke doel van de SP. Nederland is een rijk land en daar moeten we allemaal ons deel van krijgen.

Op die weg liggen een aantal maatregelen voor de hand. Onze nationale rijkdom — het aardgas — zal volledig ten goede moeten komen aan de bevolking. Geen uitverkoop in het buitenland. Geen winstobject voor partikuliere maatschappijen. Nationaliseren dus.

De miljardenstroom naar bedrijven moet worden ingedamd.

Grote kapitaalinstututen zoals pensioenfondsen, verzekeringsmaatschappijen en banken moeten in handen van de overheid komen.

Er zal een halt toegeroepen moeten worden aan de kapitaalexport. Bedrijven die winst maken, moeten zonder uitvlucht mogelijkheden hun vennootschapsbelasting betalen. Gekombineerd met een effectief werkgelegenheidsbeleid zal het overheidstekort snel dalen. Werkende mensen verdienen niet alleen hun eigen brood, zij stellen ook de overheid in staat om de noodzakelijke uitgaven te doen.

De voorstellen van de SP zijn van groot belang voor de werkgelegenheid en de koopkracht van de mensen. Toch stellen we niet meer voor dan onder omstandigheden mogelijk is.

Een grote greep van de overheid op de economie verzekert niet alleen de vrijheid van de mensen maar ook werk en inkomen.

INKOMENS

Als we geboren worden zijn we allemaal gelijk. Als we dood gaan worden we weer allemaal gelijk. In de tussenliggende periode toont het leven ongelijkheid in al zijn varianten. Maar het overgrote deel van de bevolking zit in de hoek waar de klappen vallen.

Met introductie van begrippen als 'minima', 'echte minima' en 'meerjarige echte minima' wordt weliswaar de indruk gewekt of alles wat zich in inkomen daarboven bevindt zich in weelde kan baden — niets is echter minder waar. Van minimaal tot en met modaal zijn de inkomens de laatste tien jaar fors in de knel gekomen.

In de komende tijd lijkt die druk alleen nog maar erger te worden. De aangekondigde stelselherziening hangt als een onweer boven de hoofden van al die miljoenen die van een uitkering moeten leven.

De Socialistische Partij is van mening dat de werkende klasse meer verdient dan ze momenteel krijgt. Loonsverho-

ging is voor ons geen besmet begrip maar een alleszins reële eis in een economie waarin gigantiese winsten worden gerealiseerd. Toeneming van de koopkracht heeft op zijn beurt ook weer positieve gevolgen voor de economische ontwikkeling. Wat de uitkeringen betreft: die dienen weer op het nivo van voor de regering-Lubbers gebracht te worden. Wie van mening is dat de toegepaste kortingen 'a-sociaal' zijn, dient ze terug te draaien. En niet — zoals de PvdA — de wrange vruchten van die a-sociale politiek te plukken bij het opstellen van de eigen begrotingsplannen.

Om uiteindelijk de koppeling tussen uitkeringen en lonen te kunnen handhaven, is het noodzakelijk dat veel meer mensen aan het werk komen. En dat kan alleen bereikt worden door een fundamenteel andere aanpak van de massa-werkloosheid en het verschijnsel 'arbeidsongeschiktheid'. Met betrekking tot dat laatste merken we op dat wanneer mensen ongeschikt blijken voor het verrichten van bepaalde arbeid, die mensen niet in een uitkeringsbak gestopt dienen te worden, maar de arbeid beter geschikt gemaakt dient te worden voor die mensen. Pas wanneer objectieve mogelijkheden daartoe ontbreken kan een uitkering uitkomst bieden.

MAATSCHAPPIJ EN SAMENLEVING

Een maatschappij kan in het kort gedefinieerd worden naar de machtsverhoudingen die daarin bestaan. Slaven en slavenbezitters. Horigen en lijfeigenen tegenover de adel en de geestelijkheid. Vandaag staat de loonarbeid tegenover de macht van het kapitaal. Binnen de hoofdtegenstelling vormde zich een samenleving van mensen.

Wat voor samenleving we ook bekijken in het verleden, altijd zien we dat de zwakken beschutting bij elkaar zoeken en dat ze zich organiseren. Daar was volop menselijke warmte, echte hartelijkheid en onderling hulpbetoon. Op die manier was het ondanks moeilijkheden, onderdrukking en ontberingen, toch de moeite waard om te leven. Op die manier konden mensen samen wat bereiken, samen wat veranderen. De maatschappij was niet alleen een ekonomies begrip, maar ook een samenleving van mensen.

In onze moderne tijd, die helemaal zo modern niet is (want de groten worden nog steeds groter en de kleintjes worden nog steeds klein gehouden), in deze tijd dus zien we drastiese veranderingen in de samenleving. De individualisering wordt door liberalen en alternatief links gepropageerd. Natuurlijk zijn mensen individuen en gelijkwaardig, maar we zijn ook van elkaar afhankelijk. En als we dat niet meer willen, ontstaat een maatschappij van eenlingen zonder binding en zonder verband. Een kille, onleefbare maatschappij. De sociale controle is weg en de beschavende

elementen in de opvoeding schieten tekort. De verloederung grijpt om zich heen. Het vooruitzicht op een betere samenleving ontbreekt. De uitzichtsloze werkloosheid doet daar nog een schepje bovenop. Vernielingen voor en na voetbalwedstrijden nemen toe. Het Heizel-drama schokt, maar maakt nog steeds niet wakker. De overheid probeert tevergeefs het hulpbetoon en de solidariteit te vervangen door welzijnswerkers. Aan de rand van de drugsverslaving wordt brutaal geroofd of verkopen meisjes hun lichaam. Te veel mensen staan alleen of voelen zich buitengesloten. Het saamhorigheidsgevoel verdwijnt en daarmee de verantwoordelijkheid voor elkaar. Algemeen menselijke normen komen in het gedrang. De maatschappij verwilddert.

Tegen deze ontwikkelingen zal een dam moeten worden opgeworpen. Het probleem is echter zo complex dat de oplossing niet eenvoudig kan zijn. In de visie van de SP zal in het algemeen een aanpak aan de wortel voorrang hebben op de bestrijding van de uitwas.

Recht op werk

Zo zal er tenminste weer inhoud gegeven moeten worden aan het recht op werk. Nuttig werk voor jongeren die vandaag zinloos rondlopen. Ook voor laaggeschoolden die niet meer naar school willen, maar wel de handen uit de mouwen willen steken.

Pas als het recht op werk wordt ingevuld zal ook de plicht tot een zinvolle bijdrage aan de ontwikkeling van de maatschappij geëist kunnen worden.

Overigens: het recht op een uitkering is alleen gegarandeerd als de werkenden de premie en de belasting daarvoor willen opbrengen. De ontvangers van een uitkering hoeven niet het gevoel te hebben op naastenliefde aangewezen te zijn, maar veel jongeren denken ten onrechte dat de regering de uitkering betaalt. De samenhang tussen diegenen die nog werken en werklozen, tussen de betaalde premies en de uitkeringen, zal opnieuw duidelijk gemaakt moeten worden. Het belang van deze bewustmaking is, duidelijk te maken hoezeer we van elkaar afhankelijk zijn.

Normvervaging

In de opvoeding zal duidelijk gemaakt moeten worden dat vernieling en diefstal altijd ten koste gaan van de buurman of de buurvrouw, kortom ten koste van de gewone mensen. Die opvoeding ligt bij de ouders, maar met name ook op scholen. Daarnaast ziet de SP ook een opvoedende taak voor het verenigingsleven, dat grote invloed kan uitoefenen op de vorming van de jongeren.

Een campagne van de overheid tegen normvervaging is pas dan geloofwaardig als de grote normvervagers hard worden aangepakt, evenals de grote kriminaliteit. De zakkenvullers van de RSV en de Lubbers-bedrijven springen dan meteen in het oog.

Hard drugs

Drugsverslaving is een maatschappelijk probleem. Het zijn met name de jongeren die ten prooi vallen aan de handelaren. De verslaafden ondermijnen hun gezondheid en laten een

spoor na van inbraak en diefstal om de drugs te kunnen betalen. Ten aanzien van de drugsverslaving zal een ontmoedigingsbeleid gevoerd moeten worden. De handel en de aanvoerkanalen zullen daarentegen hard aangepakt moeten worden. Hoe meer ze aan de ellende van anderen verdienen, des te zwaarder zal de straf zijn. Ze moeten financieel geruïneerd worden.

Eenheid

De SP vindt een opdeling van het volk in minderheidsgroepen een heilloze weg. Een weg van verdeeldheid en opsplitsing in plaats van eenheid. Eigenlijk is het heel reaktionair om mensen op te delen naar huidskleur, afkomst, sexe, geaardheid, validiteit en jong- of oud-zijn.

De SP wil al die mensen verenigen op

gezamenlijke belangen. Niet tegen elkaar, maar met elkaar. Want samenleven doe je samen.

Een van de terreinen waarop nadrukkelijk naar meer eenheid moet worden gestreefd is dat waarop nu grote verdeeldheid dreigt tussen Nederlandse en buitenlandse arbeiders en hun gezinnen. Naar Nederland gehaald ten behoeve van de ondernemers, dreigt nu een soort tweederangs-burgerij te ontstaan van mensen die, niet geïntegreerd, goeddeels los van de samenleving moeten leven. De SP is van mening dat er alles aan gedaan moet worden om deze verdeeldheid — die deels dreigt en deels al werkelijkheid is — tegen te gaan en op te heffen. Dat kan wanneer betrokkenen een kans krijgen zelf een keus inzake hun toekomst te maken. Besluiten zij dat die toekomst in hun geboorteland behoort te liggen, dan dient de overheid het realiseren van die keus

mogelijk te maken onder andere via een afdoende remigratieregeling. Ook moeten betrokkenen de mogelijkheid krijgen om zichzelf en hun gezin op de terugkeer voor te bereiden zodat de kans op een nieuwe start reëel wordt. Daarbij moet er minimaal een overgangsregeling komen voor Grieken, Portugezen en Spanjaarden, die nu buiten de boot vallen vanwege het EEG-lidmaatschap.

Besluiten buitenlanders dat hun toekomst in Nederland hoort te liggen, dan is het aan de overheid om een zo snel en verantwoord mogelijk integratieproces te verwerkelijken. Het krijgen van de kans om de Nederlandse taal te oefenen en machtig te worden is daarbij noodzaak. Ook moet de overheid stimuleren dat buitenlanders, maar vooral hun kinderen, scholingen en opleidingen volgen, zodat hun kans op de arbeidsmarkt gelijkwaardig wordt aan die van hun Nederlandse leeftijdgenoten. Bevorderd moet worden dat deze mensen zich aanpassen en inpassen in de Nederlandse samenleving. Het aanbieden van het Nederlandse staatsburgerschap kan van groot belang zijn voor zo'n integratieproces.

Gehandikapt

Iedereen moet de kans krijgen zoveel mogelijk aan het samenleven deel te kunnen nemen. Dat betekent dat bijzondere aandacht voor de positie van mindervalide en invalide mensen vereist is. Zowel op terreinen van wonen en werken, alsmede bij kwesties als gezondheidszorg en vrijetijdsbesteding.

■

BUITENLANDSE POLITIEK

Na de Tweede Wereldoorlog is Nederland terecht gekomen in het door de Verenigde Staten gekontroleerde politiek-militaire machtsblok, dat in het andere machtsblok, dat onder leiding van de Sovjet-Unie staat, haar vijand ziet.

De verdeling van de wereld in machtsblokken heeft tot een ongekende wapenproduktie geleid, die geld, materiaal en machtskracht op een onvoorstelbare wijze verslindt en veel mogelijke veranderingsprocessen in de wereld verlamt.

De deelname van Nederland aan het Noord-Atlanties Bondgenootschap dient daarom ter discussie gesteld te worden. Andere landen, dichtbij en veraf, laten zien dat er ook een koers los van de machtsblokken te varen is.

In de buitenlandse politiek dient Nederland veel meer dan nu het geval is op te komen voor de strijd van volken om zichzelf te bevrijden van reaktionaire regimens die maar al te vaak met steun van het westen en met name de Verenigde Staten in stand worden gehouden. Ten aanzien van Zuid-Afrika dient Nederland tot een volledige boycot over te gaan, zoals de bevrijdingsbeweging ANC verzocht heeft, en dient het ANC als rechtmatige vertegenwoordiger van het Zuidafrikaanse volk aangemerkt te worden, met wegzending van de ambassadeur van het apartheidsbewind.

Het financieel en anderszins ondersteunen van andere landen en volken kan een daad van werkelijke solidariteit zijn. Momenteel begint de Nederlandse ontwikkelingshulp meer en meer te lijken op een steunkampagne aan het Nederlandse bedrijfsleven via de Derde Wereld. Daarnaast is de hulp

erg politiek bepaald. Zo kan in Nicaragua door Stork geen fabriek worden gebouwd omdat de noodzakelijke garantie van de Nederlandse overheid ontbreekt. Tegelijkertijd ontvangt het reaktionaire militaire regiem in Indonesië grote ondersteuning. De bij verdrag vastgelegde ontwikkelingshulp aan Suriname daarentegen is wel stopgezet. De SP is van mening dat die stopzetting niet in het belang van het Surinaamse volk is. Derhalve dient deze hulp onmiddellijk hervat te worden.

Extra hulp dient ook geboden te worden aan de zogeheten frontlijnstaten, zodat die daadwerkelijk gesteund worden in hun poging het Zuidafrikaanse racistiese bewind te isoleren.

Een vriendschappelijke en eerlijke relatie met andere landen en volken dient nadrukkelijk nagestreefd te worden, waarbij Nederland zich niet de wet dient te laten voorschrijven door de buitenlandse politiek van de Verenigde Staten.

DEFENSIE

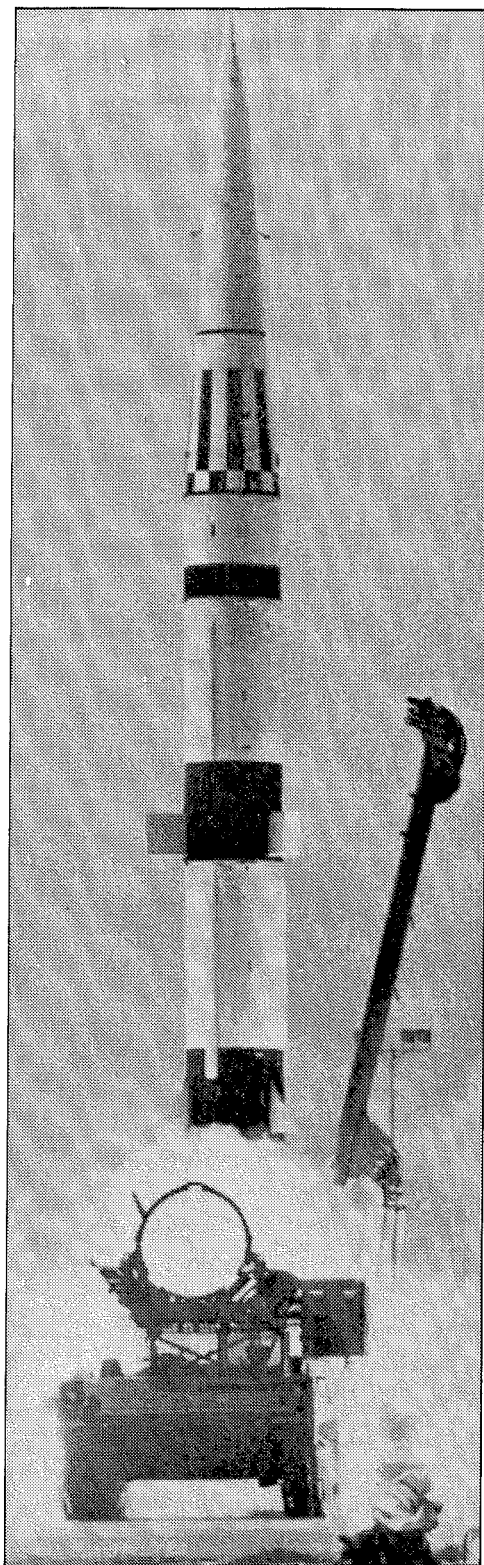
Terwijl in andere overheidssectoren enorm bezuinigd is, blijven de defensie-uitgaven toenemen. De SP is van mening dat die ontwikkeling drasties omgebogen dient te worden. Er dient een duidelijke afbouw van de defensie plaats te vinden, vooral omdat verdergaande bewapening de vrede en veiligheid in de wereld en met name in Europa niet bevordert. Daarbij wordt veel geld verspild aan de aanschaf van volstrekt nutteloze en zinloze wapensystemen die alleen ter meerdere eer en glorie van de wapenfabrikanten vervaardigd worden.

Deelname aan de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) dient ter discussie gesteld te worden (zie ook: Buitenlandse politiek).

De plaatsing van kruisraketten dient voorkomen te worden. Een met de Verenigde Staten gesloten verdrag dient onmiddellijk opgezegd te worden, omdat het tot stand is gekomen in strijd met de wil van de meerderheid van de bevolking, in strijd met de grondwet en in strijd met het uitgangspunt dat de Nederlandse soevereiniteit niet opgedragen kan en mag worden aan andere staten.

Nederland dient eigen initiatieven te ontplooien in de richting van het Warschaupakt om ontwapening te bevorderen. Het bezien van de landen in het andere deel van Europa als potentiële tegenstander dient plaats te maken voor een politiek gericht op ontspanning en bevordering van de veiligheid in Europa. Het instellen van een kernwapenvrije zone in Europa verdient aanbeveling als aanzet tot verdere afbouw van de kernwapenvoorraden.

Nederland heeft maar één kern-taak: alle atoomwapens het land uit.

WONEN

Nog steeds staan honderdduizenden woningzoekenden ingeschreven. Toch wordt er niet genoeg ondernomen om de achterstand in de woningbouw weg te werken. Pensioenfondsen en levensverzekeraars kunnen het benodigde geld tegen een lage rente op tafel leggen.

Alle soorten woningen zijn nodig, maar voor bejaarden moeten extra bouwprogramma's worden gerealiseerd. Bejaarden moeten niet weggestopt worden in tehuisen. Zij horen erbij. Gewoon blijven wonen in je eigen buurt.

Tallose woningbouwverenigingen doen geen groot onderhoud meer aan naoorlogse woningen. Het totale bedrag aan achterstallig onderhoud bedraagt 30 miljard gulden. Dit onvoorstelbare bedrag (vier keer de Deltawerken) is dramaties voor het woningbestand. En hoe langer het blijft liggen, hoe erger het wordt. Het achterstallig onderhoud móet, ook in het belang van de werkgelegenheid, onmiddellijk worden aangepakt.

De bouwkosten zijn de afgelopen jaren niet gestegen en de rente is gedaald. Er is dus geen enkele reden voor huurverhogingen.

MILIEU

Gif in de grond, in het water, in de lucht. De laatste jaren is een stroom onthutsende gegevens daarover bekend geworden. Die gifstroom zal onuitwisbare gevolgen hebben voor het Nederland van de toekomst. Eén gevolg is al zonder meer duidelijk: miljarden guldens moet de gemeenschap opbrengen om het gif dat nu in ons leefmilieu zit, te verwijderen. De — legale en illegale — stortplaatsen waarop in de laatste tientallen jaren gevaarlijke stoffen zijn gedeponeerd, moeten worden afgegraven. In waterwingebieden moeten speciale zuiveringsmaatregelen worden genomen om vergiftiging van het drinkwater te voorkomen. Bouwgrond moet lange tijd braak blijven liggen omdat er eerst massa's grond moeten worden afgegraven vooraleer er veilig gebouwd kan gaan worden. De schade tengevolge van de luchtvervuiling door een volstrekt onverantwoord opererende industrie is giganties.

Daarom moet eenieder duidelijk zijn dat op het gebied van milieuzorg voorkomen beter is — zelfs van direkt levensbelang.

Aan de basis van een betere milieuzorg moet een veel diepgaander controle op de produktieprocessen van het bedrijfsleven staan. De SP is voorstander van het verplicht stellen tot het bijhouden van een grondstoffenboekhouding door het bedrijfsleven, waardoor inzicht wordt verschaft in en controle mogelijk gemaakt wordt op produktieprocessen en afvalstromen.* Verder dient afvalverwerking in door de overheid gecontroleerde bedrijven te gaan geschieden. Teveel leergeld heeft de samenleving al betaald voor het laten verwerken van dit soort

levensgevaarlijk materiaal door op winst beluste ondernemers.

Een speciaal probleem wordt gevormd door de zure regen. Om dat aan te pakken, kan verdergaande introductie van loodvrije benzine dienstig zijn. Veel belangrijker is echter nog dat raffinaderijen en kolengestookte centrales afdoende zuiveringsmaatregelen nemen.

Het mestprobleem kan aangepakt worden door enerzijds het krities bezien van de bioindustrie en anderzijds het experimenteren met biogasproduktie.

In het algemeen moet ten aanzien van produktieprocessen gestreefd worden naar zo weinig mogelijk afval en zoveel mogelijk opnieuw gebruiken van restmateriaal.

Tot slot is en blijft de SP tegenstander van de milieubelasting die de burger laat opdraaien voor de vervuiling van het milieu door de industrie. De belasting is oneerlijk en fungeert als een rookgordijn voor een van de grote misstanden in de moderne samenleving.

* Dit voorstel is nader uitgewerkt in het Groot Nederlands Gifboek, een uitgave van de SP

GEZONDHEIDSZORG

Het devies van de SP op dit terrein blijft dat voorkomen beter is dan genezen. Het uitwerken van die stelling zou een drasties andere aanpak van de gezondheidszorg opleveren. Nu is ook die sektor nog veel te veel gericht op het verwerven van partikuliere winst. Producenten van medicijnen en dure mediese apparatuur stellen niet het belang van een gezonde gemeenschap maar hun eigen winstcijfers voorop. Zij ook vormen een konstante rem op het ontwikkelen van een meer op preventie gerichte gezondheidszorg. Aan voorkómen valt op den duur immers een stuk minder te verdienen dan aan genezen.

In het kader van 'voorkomen is beter' dient naar de mening van de SP de mogelijkheid geschapen te worden van een periodiek bevolkingsonderzoek naar ziekten, waardoor veel menselijk

leed voorkomen kan worden en de inzichten in bepaalde ziektes vergroot kan worden.

In datzelfde kader van 'voorkomen is beter' past ook veel meer aandacht — ook financieel — voor eerstelijnsgezondheidszorg in buurten en wijken. Meer mogelijkheden daar maken bezuinigingen op het dure ziekenhuiswezen ook reëel.

In die ziekenhuizen moeten de werktijden van specialisten beperkt worden. Juist hier is arbeidstijdverkorting heel wel mogelijk — en noodzakelijk gezien het grote aantal artsen dat momenteel niet aan de bak kan komen.

De overheid dient meer stappen te ondernemen om overmatige medicijnenproductie en -konsumptie tegen te gaan. Een greep op de farmaceutische industrie is daarvoor een eerste vereiste alsmede meer informatie voor de patiënten over geneesmiddelen. Het heffen van een eigen bijdrage voor medicijnen — de 'medicijnenknaak' — is verwerpelijk en dient dus te verdwijnen.

Er dient gestreefd te worden naar een algemene ziektekostenverzekering met premies naar inkomen.

ENERGIE

De energievoorraden waarover Nederland kan beschikken, vormen een belangrijk onderdeel van de nationale rijkdom. De voorraad aardgas is enorm, de oliewinning is de laatste jaren fors toegenomen. Onder de grond zit verder nog een geweldige voorraad steenkool, terwijl de ligging van Nederland tevens garant staat voor een indrukwekkende hoeveelheid wind, die voor energie-opwekking gebruikt kan worden.

Daarbovenop zijn door systemen als warmte-kracht-koppeling methoden realiseerbaar om energie zo efficiënt mogelijk te gebruiken.

De prijs die de konsument voor 'eigen' energie moet betalen is een politieke prijs. Terwijl water tegen kostprijs plus toeslag geleverd wordt, geldt voor aardgas een marktprijs. Dat leidt tot ontoelaatbare toestanden. De SP is van mening dat ook aardgas tegen kostprijs geleverd moet worden plus een redelijke toeslag. Dat betekent tegelijkertijd dat de SP van mening is dat er geen winst uitgekeerd mag worden aan Shell en Esso. Het aardgas is van Nederland en daarom is nationalisatie van de exploitatie gewenst. Kan het aardgas gebruikt worden om de inwoners van dit land goedkoop energie te leveren, het kan ook nog ingezet worden om goedkoop elektriciteit te produceren. Dat maakt tegelijk de vestiging van kerncentrales onnodig.

De overvloed aan aardgas biedt Nederland een unieke mogelijkheid op zorgvuldige wijze te zoeken naar nieuwe energiebronnen, in plaats van overhaaste beslissingen te nemen.

ONDERWIJS

De kans op goed onderwijs dient aan eenieder geboden te worden. De toegankelijkheid van alle soorten onderwijs dient gegarandeerd te worden, zeker voor wat betreft de financiële kant van de zaak. Het nieuwe studiefinancieringsstelsel bezit een aantal buitengewoon kwalijke eigenschappen. Mensen met weinig geld worden gedupeerd en hoge inkomens bevoordeeld.

In het basisonderwijs dient gestreefd te worden naar kleinere klassen. Inzet van nu werkloos onderwijspersoneel is maatschappelijk gezien een uiterst

logiese stap, die dan ook gezet dient te worden.

Het beter afstemmen van het voortgezet onderwijs op de ontwikkelingen in de maatschappij is gewenst. De nieuwe technologie dient onder meer een duidelijke plaats in het onderwijs te krijgen.

Onderwijs is het draaipunt naar een betere toekomst. Daarom dient het onderwijs ook meer planmatig aangepakt te worden dan nu gebeurt, waarbij het verkrijgen van werk na het volgen van onderwijs een centraal uitgangspunt moet zijn.

In de scholing van personeel hebben ook bedrijven een belangrijke functie. Deze taak is echter de laatste jaren ernstig door het bedrijfsleven verwaarloosd. Het tekort aan geschoold personeel dat zich hier en daar voor doet hangt rechtstreeks samen met het feit dat in de afgelopen jaren veel bedrijfsopleidingen gestopt zijn.

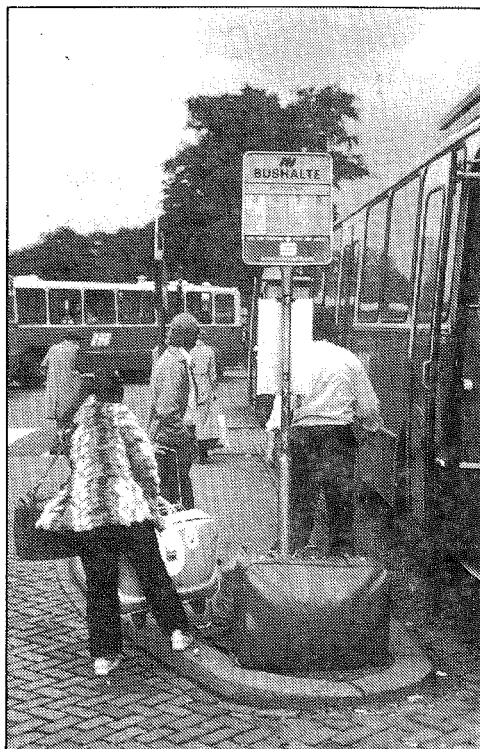

VERKEER EN VERVOER

In de moderne samenleving is mobiliteit van groot belang. Een goed, goedkoop en veilig stelsel van openbaar vervoer is derhalve een maatschappelijke noodzaak. Investerings van de overheid daarin zijn investeringen die zich op den duur zeker zullen terugverdienen. In het openbaar vervoer moet ook aandacht geschonken worden aan verhoging van het gevoel van veiligheid.

Naast het bevorderen van het openbaar vervoer dient er ook aandacht te zijn voor het oplossen van knelpunten in het verkeer (zoals filevorming). Dat verkeer dient ook zoveel mogelijk zo geregeld te worden dat het milieu gespaard wordt. Aanbrengen van milieubeschermdende apparatuur op auto's is een goede zaak.

Plannen van sommigen om, vanwege de daling van de olieprijs, nu de wegenbelasting of de accijns op benzine fors te gaan verhogen, verdienen naar de mening van de SP geen navolging.

Socialistische Partij
Gebouw 'De Vijverhof'
Vijverhofstraat 65
3032 SC Rotterdam